

Programmi nimi	Riigi rahanduse programm
Programmi eesmärk	Riigi rahandus on kestlik ja majanduslikult tasakaalustav
Programmi periood	2022-2025
Peavastutaja (ministeerium)	Rahandusministeerium
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Maksu- ja Tolliamet

TULEMUSVALDKOND					
TÕHUSRIIK					
Eesmärk: Elanikkonna vajadustega arvestav ühtne ja tõhus riigivalitsemine					
Valitsuse toetamine (Riigikantselei)	Riigi rahandus (Rahandusministeerium)	Halduspoliitika (Rahandusministeerium)	Regionaalpoliitika (Rahandusministeerium)	Finantspoliitika (Rahandusministeerium)	Arhiivindus (Haridus- ja Teadusministeerium)
Eesmärk: Vabariigi Valitsuse ja peaministri tegevuse toetamine	Eesmärk: Riigi rahandus on kestlik ja majanduslikult tasakaalustav	Eesmärk: Riigihaldus on tõhusalt ja kvaliteetselt korraldatud ning riiklik statistika toetab läbipaistvate riigijuhtimise otsuste tegemist.	Eesmärk: Inimestel on kõikjal Eestis kättesaadavad tasuvad töökohad, kvaliteetsed teenused ja meeldiv elukeskkond.	Eesmärk: Ettevõtlus- ja finantskeskkond on konkurentsivõimeline ja usaldusväärne	Eesmärk: Ühiskonna dokumentaalse mälu kestlik säilitamine, kasutamine ning kodanike õiguste tõendamine

Joonis 1. Tulemusvaldkonna „Tõhus riik“ programmid ja eesmärgid

Sisukord

Sissejuhatus.....	2
Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve	3
Olulisemad tegevused 2022-2025.....	5
Meede 1. Eelarvepoliitika.....	6
Tegevus 1.1. Eelarvepoliitika kujundamine	6
Tegevus 1.2. Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve.....	7
Meede 2. Maksu- ja tollipoliitika kujundamine ja korraldamine	8
Tegevus 2.1. Maksu- ja tollipoliitika kujundamine	9
Tegevus 2.2. Maksu- ja tollikorraldus (Maksu- ja Tolliamet)	10
Programmi juhtimiskorraldus.....	11

Sissejuhatus

Programmiga panustatakse riigi eelarvestrateegias seatud tulemusvaldkonna „Tõhus riik“ eesmärgi saavutamisele. Programm viiakse ellu koostöös Riigikantselei ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Tõhusa riigi rahanduse süsteem on hea valitsemise võtmevaldkond, mis võimaldab valitsusel prioriteetidele ressursse suunata parimal võimalikul moel, et parendada elanike elukvaliteeti.

Rahandusministeerium koos Maksu- ja Tolliametiga tagab kestliku ja majandustsüklit tasakaalustava riigi rahanduse, mis võimaldab pakkuda elanikkonnale vajalikke teenuseid ja hoida majanduskeskkonda konkurentsivõimelisena. Programmi raames kujundatakse ja rakendatakse eelarvepoliitikat ning maksu- ja tollipoliitikat, mis toetavad riigi strateegiliste eesmärkide saavutamist, tagades seejuures riigi ressursside suunamise elanikele parima väärtuse loomisse.

Tulemuslik eelarvepoliitika peab tagama mõjusa ja tõhusa eelarvehendite kasutamise. Eelarvepoliitika hõlmab valitsuse makromajandus- ja fiskaalpoliitiliste otsuste ettevalmistamist, Eesti osalemist Euroopa Liidu majandus- ja eelarvepoliitikate koordineerimise ja Euroopa Liidu eelarve protsessis; riigi strateegilise planeerimise ja finantsjuhtimise korraldamist ja koordineerimist ning riigi ressursside, sealhulgas välistoetuste kasutamise seiret ja hindamist ning kohalike omavalitsuste finantseerimise ja finantsjuhtimise poliitikat ja selle rakendamist. Eelarvepoliitikat viiakse ellu Rahandusministeeriumi eestvedamisel riigiasutustele avalike teenuste osutamiseks vajalike ressursside planeerimise, nende kasutamise korraldamise ja järelevalvega. Selleks koostatakse Rahandusministeeriumis igal aastal koostöös ministeeriumide ja põhiseaduslike institutsioonidega:

- järgmise aasta **riigieelarve** ehk riigi ühe aasta raha ja muu finantsvara sissetulekute ja väljaminekute plaan;
- järgmise nelja aasta **riigi eelarvestrateegia** ehk keskpikk vaade riigi ja valdkondade arengule;
- **stabiilsusprogramm** ehk valitsuse poliitika vastavus stabiilsuse ja kasvu paktist tulenevatele nõuetele;
- riigieelarve ning riigi eelarvestrateegia aluseks olev **majandus- ja rahandusprognoos**.

Rahandusministeerium korraldab riigi **rahavoogude juhtimist**.

Maksu- ja tollipoliitika lähtub õiglase maksustamise põhimõttest ning tagab soodsa keskkonna majanduse arenguks ja konkurentsivõimelise maksusüsteemi regioonis. Maksu- ja tollipoliitika hõlmab riigi rahanduse poliitika otsuste ja kaudsete maksude, riikidevaheliste maksulepingute, riigilõivude ja kohalike maksude ning maksukorralduse ja maksukeskkonna alast poliitikat ning selle rakendamist. Lisaks maksude kogumise regulatsioonidele hõlmab tollipoliitika ka ühiskonnakaitselist aspekti, mis väljendub ohtlike ning keelatud kaupade sisse- ja väljaveo tõkestamises.

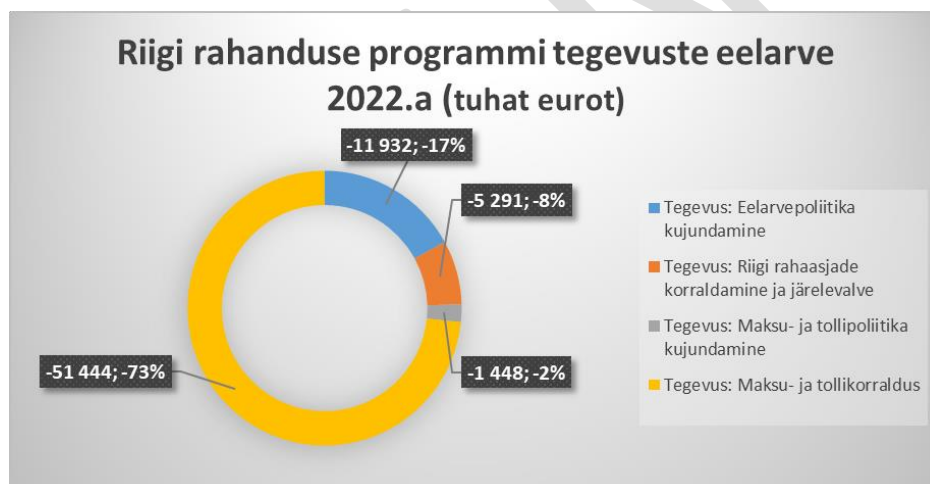
Joonis 2. Riigi rahanduse programmi struktuur

Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve

Eesmärk: Riigi rahandus on kestlik ja majandustsüklit tasakaalustav

Mõõdik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
				Sihttase				
Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon, % SKPst	-1,4	-0,5	-2,6	-4,4	-2,6	-2,1	-1,4	-0,7
Maksude osakaal SKPst, %	33,0	33,5	34,6	34,7	33,7	33,1	33,1	33,5
Valitsussektori kulude reaalkasv vastavalt EK	5,4	6,7	9,3	2,8	3,1	3,1	3,1	3,1
Võlakooormus (osakaal SKPst, %), <	8,2	8,6	18,4	17,7	19,7	21,4	21,5	21,0
Likviidsete finantsreservide osakaal SKPst, % , >	7	8,1	12,3	8,3	8,0	7,9	7,6	7,3
Eesti makromajanduslikud näitajad on kooskõlas ELis makromajanduslike tasakaalustamatuste identifitseerimiseks ja monitoorimiseks kokkulepitud scoreboard'is toodud tasemetega või ei ületa neid ilma mõjuva põhjuseta	0	0	0	0	0	0	0	0
Eelarvepoliitika pikaajaline jätkusuutlikkus (EK hinnang)	madala riskiga	madala riskiga	madala riskiga	madala riskiga	madala riskiga	madala riskiga	madala riskiga	madala riskiga

Programmi panustavad Maksu- ja Tolliamet ning Rahandusministeerium 2021. aasta põhjal vastavalt 70% ja 30%. RMI Eelarvepoliitika tegevuse kulud sisaldavad lisaks ametikoha ressursidele struktuurivahendite tehnilise abi vahendamist sihtasutustele ning Eesti riigi poolt võetud laenudelt makstavaid intressikulusid.

Joonis 3. Riigi rahanduse programmi tegevuste eelarve 2022. aastal (tuh.eurot)

Programmi eelarve täitmine tegevuste lõikes, tuh eurot	2021 RE	2022RE	Muutus	Muutus, %
Riigi rahanduse programm	-74 288	-70 115	4 173	-6%
Tegevus: Eelarvepoliitika kujundamine	-10 150	-11 932	-1 782	18%
Tegevus: Riigi rahaasjade korraldamine ja	-10 717	-5 291	5 426	-51%
Tegevus: Maksu- ja tollipoliitika kujundamine	-1 453	-1 448	5	0%
Tegevus: Maksu- ja tollikorraldus	-51 968	-51 444	524	-1%

Olukorra lühianalüüs

Areng hea või väga hea:

- 2020. aastal rakendati esimest korda tegevuspõhise eelarvet, mis võimaldab riigi ressursid seostada eesmärkidega ja nende saavutamist mõõta. Riigi eelarvestrateegias ning riigieelarves on informatsioon esitatud valitsemisalade, tulemusvaldkondade, programmide ja tegevuste lõikes, mis on suunatud valdkonna arengukavades seatud pikaajaliste eesmärkide saavutamiseks.
- Maksuauk on püsinud viimastel aastatel stabiilsel tasemel ning Euroopa Liidu liikmena on Eesti osa ühest edukamast tolliliidust, mis suudab mõjutada ka rahvusvahelisi standardeid ja reegleid.
- Tolli valdkonnas on poliitika raskuse Euroopa Liidu kui tolliliidu tingimustes Brüsselis, kus Eesti mängib aktiivset rolli. Eesti on osa maailma ühest edukamast tolliliidust, mis suudab mõjutada ka rahvusvahelisi standardeid ja reegleid. Eesti on valmis olema paljudest ülejäänud liikmesriikidest ambitsioonikam ja osalema aktiivselt, sealhulgas ka juhtrolle võttes, uuenduslikes ettevõtmistes, näiteks idapiiri riikide koostööprojekt Celbet ja ITarenduste tsentraliseerimine.

Vajab tähelepanu:

- 2020 aasta COVID-19 kriis tõi kogu maailmas kaasa piirangud majandustele ning koos sellega majanduslanguse 2020 aastal. Piirangute mõju leevendamiseks ning majanduse aktiivsuse rakendati kogu maailmas ulatuslikke fiskaalpoliitilisi meetmeid ja eelarvedefitsiidid ning valitsuste võlakooormused kasvasid kõikjal maailmas. Majanduslanguse ja stimuleerivate meetmete tõttu on ka Eestis riigirahanduse olukord nõrgenenud ning valitsussektori võlakooormus hüppeliselt kasvanud. Põhja- ja Balti riikides on koroonapandeemia majandusmõjud olnud siiski mõnevõrra väiksemad kui Kesk- ja Lõuna-Euroopa riikides.
- Eesti SKP kahanes 2020. aastal 2,9%. Rahandusministeeriumi prognoos näeb ette majanduse kiiret taastumist aasta teisest poolest alates. 2021. aastal peaks taas kasvu näitama kõik tegevusalad peale ehituse ning majanduse kriisieelne tase saavutatakse aasta lõpuks. Taastumine saab esialgu olema ebahühtlane, tuginedes eksportivale tööstusele ja arvutiteenustele. Kuna kriis on olnud töötuse kiire kasvu kaudu madalapalgalistel tegevusaladel sotsiaalselt kulukas, siis on oluline ka väliturismi taastumine, mis jääb prognoosi kohaselt 2022. aastasse.
- Koroonakriisi tõttu lubab stabiilsuse ja kasvu paktsis sätestatud vabastusklausel Euroopa Liidu liikmesriikidel kalduda kõrvale kesk-pikast eelarve eesmärgist (MTO) või selle suunas liikumisest nii sel kui ka järgmisel aastal¹. Samas kehtib endiselt nõue vältida ülemäärast eelarvedefitsiiti ehk nominaalne eelarvepuudujääk ei tohi ületada 3% SKPst. 2022–2025 aastate riigi eelarvestrateegias otsustas Vabariigi Valitsus parandada struktuurse eelarvepositsiooni eesmärki nii eelmise riigi eelarvestrateegiaga võrreldes, kui ka viimase majandusprognoosi suhtes.

¹ Riigi eelarvestrateegiaga MTOd ei muudeta, st stabiilsuse ja kasvu paktsi mõistes jääb Eesti MTOks valitsussektori struktuurne defitsiit 0,5% SKPst.

- 2021. aastal ulatub struktuurne eelarvepuudujääk 3,6%ni SKPst, Praeguse eelarvestrateegiaga saavutatakse 2025. aastal struktuurse eelarvedefitsiidi vähenemine 1,8%ni SKPst. Valitsussektori võlakoormus ulatus 2020. aastal 18,2%ni SKPst. Prognoosi kohaselt suureneb tänu eelarve puudujääkidele 2025. aastaks võlakoormus 28,8%ni SKPst.
- Välisvahendite kasutuselevõtul on hetkel kahe perioodi vaheline aeg, mil tuleb ergutada lõppeva perioodi vahendite tulemuslikku ärakasutamist ning valmistuda uueks perioodiks.
- Maksukoormus oli 2020. aastal 34,2% SKPst ning kasvab 2021. aastal 35,0%ni SKPst. Võrreldes kriisieelse 2019. aastaga (33,1% SKPst) on maksukoormus kasvanud. Alates 2022. aastast hakkab maksukoormus alanema, jõudes 32,6%ni SKPst 2025. aastal.
- Tegevuspõhise eelarve reform on küll lõppenud, kuid eesmärkide saavutamise jälgimiseks on vaja välja töötada ka tulemusaruandluse ja -hindamise süsteem, mis koondab senise eelarve kulude seire, valdkonna arengukavade tulemusaruandluse, Eesti 2035 pikaajalise strateegia aruandluse, töhustamiskavad, riigi majandusaasta koondaruande ja pikaajalise mõjude hindamise.
- Eelarvestamise protsessi toetavaid infosüsteeme on arendatud eraldiseisvalt ja eri aegadel ning puudub ühtne tehniline lahendus toetamaks valitsemisalasid tegevuspõhise riigieelarve rakendamisel.
- Lühi- ja pikaajaliste finantsriskide maandamisel on olulise tähtsusega terviklik rahavoogude juhtimine. Oluline väljakutse on selgitustöö ja avaliku debati kvaliteedi parandamine optimaalsete reservide ning võla-reservide suhte teemal, kus levivad väärtõlgendused, mis võivad poliitika kujundamist ebasoovitavas suunas kallutada.
- Väljakutseks on poliitiliselt kokku lepitud maksustrateegia puudumine ja salaturu vähendamine, samuti nihutamisruumi ammendumine üleminekul otsestelt maksudelt kaudsetele, demograafiliste väljakutsete ning digitaliseerimisega ja globaliseerumisega seotud ilmingute sobimatus tööjõu maksustamisega.
- Vananenud kohalike maksude regulatsioon.

Olulisemad tegevused 2022-2025

- Arendatakse riigieelarve **tulemusaruandluse ja -hindamise süsteemi, sh infosüsteemi**, mis koondab senise eelarve kulude seire, valdkonna arengukavade tulemusaruandluse, töhustamiskavad, riigi majandusaasta koondaruande ja pikaajalise mõjude hindamise.
- **Ühtlustatakse** valdkonna **arengukavade, EL seire ja tulemusaruandluse näitajad**. Kõikidele riigi olulistele näitajatele tagatakse selge ja läbipaistev meetoodika, kvaliteet ning kättesaadavus ava-andmete baasis. **Kiirendatakse** riigi peamiste majandus- ja **sotsiaalnäitajate avalikustamist**.
- Edendatakse **investorsuhteid**, et aidata kaasa riigi **võlakirjade õiglasemaks hinnastamiseks** ning vähendamaks riski, et kriisiolukorras ei ole riigil võimalik vajalikus mahus ja mõistliku hinnaga võlga kaasata tagamaks riigi arvelduste kohase tegemise. Riigi arvelduste tõhusamaks korraldamiseks kaasajastatakse **e-riigikassa infosüsteemi tehnilist platvormi**.

- Kasvatatakse MTA maksu- ja tolliriskide analüüsi võimekust, mis toetab andmetel, teabel ja nende analüüsil põhinevaid otsuseid. Muutuv majanduskeskkond, Euroopa Liidu nõuded ja senisest kiirem analüüsivajadus eeldavad MTA platvormi kaasajastamist.
- Võrdse majanduskeskkonna ja ühiskonna kaitsmiseks kasvatatakse MTA uurimisosakonna tehnilist ja IT-võimekusvõimekust kriminaalmenetlusega seotud teabe töötlemiseks ja keeruliste peitkuritegude (rahvusvahelise salakaubanduse ja maksukuritegude) varajaseks avastamiseks ja tõkestamiseks. Samuti tõstetakse uute kriminaaltulu vormidega (krüptoraha) tegelemise võimekust.

Meetmete kirjelduses kasutatud sümbolite tähendused: Väljakutsed; Uuringud ja analüüsid; Projektid; IT-arendused; Koolitused; Pidevad tegevused

Meede 1. Eelarvepoliitika

Eesmärk: Paindlik ja mõjus eelarvepoliitika

Mõõdik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
				Sihttase				
Valitussektori nominaalne eelarvepositsioon SKPst, %	-0,6	0,1	-5,0	-3,3	-2,2	-2,1	-1,4	-0,6
Avatud, läbipaistva ja kaasava eelarvestamise indeks võrreldes OECD riikidega (läbipaistvus, avaandmed, kaasatus)	28,0	-	-	-	-	24	24	24

Tegevus 1.1. Eelarvepoliitika kujundamine

Eesmärk: Valitsuse tõhusad ja mõjusad eelarvepoliitilised valikud pikaajaliste eesmärkide elluviimiseks

Mõõdik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
				Sihttase				
Kehtiva aasta eelarve kulutasemetest kinnipidamine majandusprognoosi paranemisel eelarveaasta kestel	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah	Jah
Perioodi 2014-2020 struktuurivahendite kasutamine (osakaal kogumahust), %	32	-	57	78	95	100	100	100

Tegevused ja tulemus:

 Vastavalt riigieelarve seadusele koostatakse **makromajandusprognoos ja rahandusprognoos** igal aastal jooksva eelarveaasta ja sellele järgneva nelja aasta kohta. Makromajandusprognoosi ja rahandusprognoosi väliskeskonna eeldustena kasutatavad andmed ei tohi prognoosi kavandatud avaldamise ajaks olla vanemad kui kaks kuud.

 Majandus-, eelarve- ja maksupoliitiliste muudatuste **mõjuanalüüside** koostamine (sealhulgas eelnõude mõjuanalüüs), kehtivate poliitikate analüüs ja nendest tulenevad soovitusel. Samuti nendeks tegevusteks vajalik majanduse ja riigi rahanduse seire.

 Riigieelarve baasseaduse muutmise eesmärgiga muuta seaduspilt selgemaks

 Jätkatakse valitsemisalade toetamist **tegevuspõhise riigieelarve süsteemi juurutamisel**, kuivõrd seos poliitika kujundamise, valitsemisalade juhtimise ja ressursside juhtimise vahel on osaliselt veel ebaühtlane.

 Seetõttu viiakse 2022. aasta jooksul läbi **põhjalik riigi finantsjuhtimise infosüsteemide äri- ning eelanalüüs**, mõistmaks kõikide riigieelarve protsessidega seotud osapoolte kasutusvajadusi koosmõjus uuenenud eelarveprotsessiga. Lisaks arendatakse paralleelselt edasi eelarvestrateegia ja eelarve ning nende koostamise protsesse, sealhulgas jätkatakse eelarveprotsessi automatiseerimisega ja seostatakse omavahel paremini menetlusprotseduurid riigi tulemus- ja finantsjuhtimisega seotud infosüsteemidega. Luuakse süsteemne koolitusprogramm riigi arendus- ja finantstötajate toetamiseks.

 Riigi eelarvestrateegia, iga-aastase riigieelarve ja stabiilsusprogrammi koostamine ja elluviimise korraldamine selliselt, et see on kooskõlas strateegilise planeerimise raamistikuga ning toetab riigi eesmärkide saavutamist.

 Rahandusministri ja valitsuse toetamine analüüside ja eelarve otsuste ettepanekute koostamisega, osaleme valitsemisalade horisontaalsete ja valdkondlike poliitikate kujundamises ning **Euroopa Liidu ja Norra välisvahendite planeerimises**.

 Tulemusaruandluse kaudu informatsiooni pakkumine viisil, mis tagab nii riigi tegevuste läbipaistvuse kui ka alusinfo otsuste tegemiseks. Hindamiste ja tõhustamiskavade koordineerimise kaudu otsustajatele ekspertiisi pakkumine paremate poliitikakujundamise otsuste tegemiseks ja kokkuhoiuks. Riigi majandusaasta koondaruande, igakuiste seirearuannete ja välisvahendite seirearuannete koostamine.

 Uuring COVID-19-ga seotud tegevuspiirangute sotsiaalse ja majandusliku mõju ning riigi kriisimeetmete tõhususe hindamine elanikkonna sotsiaalmajandusliku heaolu maksimeerimiseks

Tegevus 1.2. Riigi rahaasjade korraldamine ja järelevalve

Eesmärk: Toimiv riigi rahavoo juhtimine ja riigiarvelduste korraldamine ning välisvahendite sihtotstarbeline kasutamine.

Mõõdik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
				Sihttase				
Auditorite poolt leitud aastane kogu viga üldkogumis (hinnang auditeeritud valimi pinnalt), %,<	1	1	1	2	2	2	2	2
Vahendite olemasolu väljamaksete teostamiseks RM-i kontserni kuuluvatelt kontodelt (toimiv raamistik)	-	-	-	-	JAH	JAH	JAH	JAH
E-riigikassa süsteemi vahendusel õigeaegselt teostatud väljamaksed (tehniline)	-	-	-	-	100	100	100	100

Tegevused:

 Riigi rahavoo juhtimine (sealhulgas konsolideeritud rahavoo planeerimine, finantsvarade paigutamine, võlakohustuste kaasamine), mis tagab riigi vabade finantsvahendite efektiivsema kasutamise, kulude kokkuhoiu pankade teenustasudelt, portfellihooldusteenustelt ja laenuintressidelt ning arvelduste korraldamise e-riigikassa ja kontsernikontode kaudu. Väljamaksete õigeaegseks tegemiseks planeeritakse konsolideeritud rahavoogu, hoitakse riigikassa pangakontsernis piisavat likviidsusvaru (reservi) või võetakse laenu.

Oluline on järgida nõudeid, mis valitsus on kehtestanud likviidsusreservi ja võlakohustuste võtmise (arvelduskrediidi, lühiajalise krediidilimiidi, laenulimiidi jmt lepingud) miinimumtasemele. Võlakohustuste võtmise valmiduseks luuakse ligipääs kõikide õigusaktides nimetatud võlainstrumentide rakendamiseks (kehtestatakse vajalikud rakendamise aluseks olevad RM käskkirjad, anda volitused, sõlmida lepingud).

 E-riigikassa tehnilise platvormi uuendamine (sh eelanalüüs). Eesmärk on kaasajastada e-riigikassa tarkvararaamistik (sh arhitektuur), mis tagaks infosüsteemi turvalisuse ja häireteta töö kasvavatel koormustel.

 Laenude andmine või riigigarantiide väljastamine erandjuhtudel olukorras, kui pangad annavad laenu väga ebamõistlikel tingimustel või ei anna üldse. Laene ja riigigarantiisid antakse: 1) avalike ülesannete täitmiseks; 2) finantsasutusele või finantsasutuse kohustuste tagamiseks, et lahendada või ennetada likviidsus- või maksevõimega seotud raskusi või makse- ja arveldussüsteemides olulisi tõrkeid põhjustada võivat finantskriisi; 3) asutustele, kelle raha riik hoiab ja paigutab, või nende kohustuste tagamiseks; 4) äriühingule või äriühingu kohustuste tagamiseks, kui riigil on äriühingus enamusotsustusõigus ja kui see on vajalik riigi huvide tagamiseks sellises äriühingus osalemisel; 5) välisriigi, euroala või selle liikmesriigi finantsstabiilsuse tagamiseks.

 Välisvahendite auditeerimise eesmärk on anda kord aastas siseriiklikult ja doonoritele hinnang süsteemide toimivuse ja vahendite kasutamise sihipärasuse ning korrektsuse kohta. Auditeerimine koosneb kahest suunast: kulude auditeerimine statistilise valimi alusel ning toetuse andmise ja kontrolli eest vastutavate asutuste tegevuse auditeerimine. Kokkuleppeliselt on aktsepteeritavaks hinnanguliseks veamääraks aasta jooksul tehtud kulude kogumahust kuni 2%, mille ületamisel loetakse kontrollisüsteemi liiga nõrgaks.

Meede 2. Maksu- ja tollipoliitika kujundamine ja korraldamine

Eesmärk: Stabiilne, fiskaalselt kestlik ja tõhus maksusüsteem

Mõõdik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
				Sihttase				
Maksusüsteemi struktuur ehk kaudsete maksude	42,5	43,0	39,9	39,4	40,2	40,4	39,8	38,9
Tööjõu maksukiil	32,7	33,2	33,4	33,9	34,4	34,7	35,3	36,0
Tarbimise efektiivne maksumäär, %	22,7	23,8	22,5	23,2	23,4	23,2	23,0	22,9
Tööjõu efektiivne maksumäär, %	33,7	33,5	35,0	35,1	35,0	34,1	34,3	35,1
Maksupoliitika stabiilsus (ennustatavus), %	0,7	-0,3	0,1	0	0,0	0,1	0,0	0,0

Tegevus 2.1. Maksu- ja tollipoliitika kujundamine

Eesmärk: Valitsuse stabiilsed ja tasakaalus maksupoliitilised valikud pikaajaliste eesmärkide elluviimiseks

Mõõdik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
				Sihttase				
Maksusoodustuste mõju maksutuludele (maksusoodustuste suhteline maht võrreldes SKPga),	0,8	0,9	1	1,0	1	1	1	1
Maksusoodustuste mõju maksutuludele (maksusoodustuste suhteline maht võrreldes riigieelarve maksutuludega), %	3,0	3,2	3,4	3,4	3,5	3,5	3,5	3,5
Eesti koht Tax Foundation mõttekoja rahvusvahelise maksualase konkurentsivõimelisuse indeksis, ≤	1	1	1	5	5	5	5	5
ELi maksualaste direktiivide ülevõtmisega seotud rikkumismenetluste arv	0	0	0	0	0	0	0	0

Tegevused ja tulemus:

 Maksu- ja tollipoliitika kujundamine hõlmab maksude, riigilõivude ja tollialast analüüsi, õigusloomet, nõustamist ning valdkonna poliitikate rakendamise koordineerimist. Lisaks maksude kogumise regulatsioonidele hõlmab tollipoliitika ka ühiskonnakaitset aspekti, mis väljendub ohtlike ning keelatud kaupade sisse- ja väljaveo tõkestamises. Õiguskulekale kliendile antakse nõu maksuasjades, hõlbustades tema maksu- ja tollialaseid protseduure ning kaitstes teda ebaausa maksukonkurentsi eest.

 Siseriikliku õiguse kooskõlla viimine EL-i õigusega vähendab rikkumismenetluste algatamise tõenäosust ja koos sellega riikliku maine kahju tekkimise ja täiendavate rahaliste kulutuste tegemise riske. Selleks teeme muudatusi käibemaksuga maksustamises - kaotame ära meenemüntide maksuvabastuse, täpsustame tervishoiuteenuste maksuvabastuse ulatust ning arvame kauba või teenuse hinnaga otseselt seotud toetuse käibemaksuga maksustatava väärtuse hulka.

 Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi määrade hoidmine praegusel tasemel koos põhjendatud ning analüüsitud juhtudel nende tõstmisega mitte enam kui 5% korraga ja mitte sagedamini kui üks kord kahe aasta jooksul, võttes arvesse ka tarbijahinnaindeksi muutust.

 Keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamiseks muudatuste tegemine energiatoodete ja elektri aktsiisiga maksustamise süsteemis ning süsiniku piirimeetme rakendamine energiamahukate toodete impordi suhtes.

 Ringmajanduse osakaalu suurendamine ja jäätmekäitluse korrastamine seab pakendiringlusele senisest ambitsioonikamad eesmärgid. Nende saavutamiseks tuleb pakendiaktsiisiga maksustamine muuta efektiivseks, sihistatuks ja järelevalve seisukohast toimivaks või asendada pakendiaktsiis pakendi keskkonnatasuga.

 Tuleviku tööturule sobiva sotsiaalkaitse süsteemi rahastamise alternatiivide ja töövormide maksustamise analüüs

Valdkonna probleemiks on teatud kaootilisus plaanitavate ja realiseeritavate maksumuudatuste analüüsimisel ning krooniline ajapuudus maksumuudatuste menetlemisel. Menetluslikud kitsaskohad võivad samas mõjutada sisu. See on eriti aktuaalne juhul, kui maksumuudatuste tegemise taga on rohkem nende atraktiivsus kui realselt esinevate ja sügavalt analüüsitud probleemide lahendamine. Ka sisu enda mõttes on olemas kriitilised probleemid. Soodsa majanduskeskkonna tagamiseks on vajalik hoida maksusüsteemi enam stabiilsemana ja maksukoormuse optimaalsena, arvestades seejuures Eesti kui sotsiaalse riigi kohustustega. Maksukoormuse jaotus peab olema majanduslikult mõistlik ja õiglane.

Maksumäärade tõstmisele peaks eelistama maksusoodustuste piiramist ja viimasele juba kehtestatud maksude tõhusamat kokku kogumist.

Tegevus 2.2. Maksu- ja tollikorraldus (Maksu- ja Tolliamet)

Eesmärk: kogutud riigi maksutulud ja ebaausa majandustegevuse osakaalu vähenemine. Riigi maksutulud on kogutud ja ebaaus majandustegevus väheneb.

Mõõdik	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
				Sihttase				
Riigieelarves prognoositud maksutulude kokku kogumine (%)	100,4	101,3	100	100	100	100	100	100
Deklareerimata jäävate maksude osakaal laekunud maksudest (%), <	4,24	Prognoos 4,62	Prognoos 4,97	5	5	5	5	5
Aruandeperioodi nõuete tasumise osakaal (%), >	98,77	99,39	98,92	98	98	98	98	98
Maksutahte indeks, >	65	66,5	68,4	66	66	66	66	66

Tegevused ja tulemus:

-
Eesti inimeste maksutahte suurendamine. Kasvavate ootuste ja vähenevate ressursside tingimustes on üha olulisemaks muutunud maksuhalduri ennetustöö maksuhoiakute ja -käitumise mõjutamisel. Edukas tegutsemine võimaldab riigi tulude laekumist ja maksuaugu vähenemist ilma järelevalvelisi meetmeid kasutamata. Eelkõige keskendume oma koolitus-, kommunikatsiooni- ja teavitustegevustes noortele, muukeelsele (eelkõige venekeelsele) elanikkonnale ja madalama haridustasemega inimestele.
-
Lihtsad ja mugavad teenused. Kiire tehnoloogia ja e-teenuste areng, nende kõrval meie enda ambitsioon pakkuda lihtsaid ja mugavaid teenuseid seavad kõrged ootused meie teenuste kvaliteedile ja toimivusele. Maksu- ja Tolliamet on viimastel aastatel ellu viinud mitmeid edukaid IT-arendusi, kuid need nõuavad investeringuid, jätkuarendusi ja kompetentside arendamist, mis toetaksid teenuste ajakohasena ja kvaliteetsena hoidmist.
-
Võrdse maksukonkurentsi ja ühiskonnakaitse tagamine. Maksuauk näitab üldjoontes langevat trendi ja meie varasemad järelevalve tegevused on avaldanud selget mõju. Samas on võrdse maksukeskkonna tagamine endiselt MTA oluline väljakutse. Suurematest väljakutsetest tegeleme endiselt ümbrikupalga vastu võitlemisega, mis liigub trendina paranevas suunas.
-
Eriti pakub väljakutseid rahvusvaheline maksukeskkond ja piiriülene kaubandus. Järelevalveliste eesmärkide täitmiseks oleme muuhulgas arendamas isikupõhist riskijuhtimist, mis võimaldab oma tegevusi täpsemalt sihtida lähtuvalt isikute riskitasemest. Maksupettusi vähendame ja maksuõlgnikke mõjutame läbi kvaliteetse väärteo- ja haldusmenetluse. Pöörame järelevalveliste eesmärkide saavutamisel tähelepanu kriminaalmenetluse ja jälitusvõimekuse valdkonnale, et tagada senine püsiv tõendite leidmise, fikseerimise ja vormistamise võimekus.
-
Tolliprotseduuride tõhusa järelevalvet korraldamine ja tollipiiri kaitsmine, et tõkestada pettuseid ja vähendada salaturu (sh salasigarettide) osakaalu. Selleks on oluline hoida kõikide piiripunktide tollikontrolli töös kasutatav tehnika tänapäevaseks (nt röntgenid), mis looks suutlikkuse üle vaadata üha suurenevaid kaubavoogusid lühema ajakuluga ning seeläbi hoida piiril kontrollifooni vajalikul tasemel.

-
 Lisaks oleme välja töötamas tehisintellekti strateegiat, mis toetaks asutuse võimekust tehisintellekti ja digilahendustega seotud reforme kavandada, arendada ja rakendada.

■ Maksu- ja Tolliametil on sel perioodil plaanis mitmed arendused, mis tulenevad meie rollist nii Eesti riigis kui ka Euroopa Liidus. Panustame nii riigiasutuste koostööprojektidesse (nt sündmusteenused, reaalmajandus, bürokratt), kui viime läbi arendusi MTAl strateegiliselt olulistest teemades:

- Arendame Menetluskeskkonda ehk uut IT süsteemi, mis muudab ameti järelevalvelised tegevused efektiivsemaks ja ühtlasemaks ning toetab üleminekut isikupõhisele riskijuhtimisele. 2021. aastal saab alguse arenduse I etapp.
- Hetkel on eelanalüüsi järgus maade korralisest hindamisest tuleneva maamaksu tõusu kaitsemehhanismi, e-kalkulaatori ja maamaksu infosüsteemi äriloogika muutusega seotud arendusvajaduste kaardistus. Maamaks on sõltuv uutest maksumääradest ja maksustamishindadest, mille aluseks on 2022. aastal toimuv maade korraline hindamine (eelmine 2001).
- Jätkame ja alustame e-tolli infosüsteemide uuendamisega, mis kestab 2024. aastani. Sealjuures osaleme elektroonilise deklaratsioonide vahetuse eCMR projektis ning oleme partner uudsete röntgenlahenduste väljatöötamisel.

Maksu- ja Tolliameti teenused:

[Maksuhalduse administreerimine](#)

Maksualaste õigusaktide rakendamise meetoodika väljatöötamine ja rakendamise tagamine, sh deklaratsioonide, vormide ja IT-rakenduste väljatöötamine. Teenuse eesmärgiks on tagada, et maksude deklareerimine ja aruannete esitamine on mugav ja lihtne.

[Maksumaksjate nõustamine ja teenindamine](#)

[Rahaliste nõuete arvestuse pidamine](#)

[Võlgade sissenõudmine ja aruandlusdistsipliini tagamine](#)

[Maksude arvestamise ja tasumise õigsuse kontroll](#)

[Tollikontrolli läbiviimine](#)

[Maksu- ja tollialase kuritegevuse vastu võitlemise teenus](#)

[Aktsiiskauba käitlemise järelevalve](#)

[Tolliprotseduuride ja tolliformaalsuste haldamine](#)

Tollialaste õigusaktide rakendamine, tolliteenuse kättesaadavuse tagamine eesmärgiga toetada ja lihtsustada rahvusvahelist kaubandust. Teenuse tulemusena on tolliprotseduurid ja tolliformaalsused kliendile kättesaadavad, lihtsad, mugavad ning MTA infosüsteemides arendatud ja hallatud.

Programmi juhtimiskorraldus

Riigi rahanduse programmi eesmärgi saavutamise eest vastutab Rahandusministeerium, kelle peamisteks koostööpartneriteks programmi eesmärgi saavutamisel ja sekkumiste kavandamisel on Eesti Pank, Euroopa Komisjon, Rahvusvaheline Valuutafond (IMF), Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD), Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Töandjate Keskkliit, mitmed eriala- ja huviliidud ning teised valitsusasutused.

Riigi rahanduse programmi juhib eelarvepoliitika asekancler. Programmijuhi ülesanne on programmi koostamise ja uuendamise eestvedamine, elluviimise ja seire koordineerimine.

Eelarvepoliitika meetme rakendamist ja seiret koordineerib eelarvepoliitika asekanstler, maksu- ja tollipoliitika meetme rakendamist ja seiret koordineerib maksu- ja tollipoliitika asekanstler.

Programmi tulemuste seire toimub vastavalt määrusele „Riigi eelarvestrateegia ja ministeeriumi valitsemisala eelarve projekti koostamise ning riigieelarve vahendite ülekandmise kord“. Iga lõppenud aasta kohta koostatakse programmi tulemusaruanne, mis on sisendiks valdkonna „Tõhus riik“ tulemusaruandesse.

EEELMÕU